

Müze Ziyaretlerinde Eğitimde Dramanın Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Gökhan Karaosmanoğlu^{a, b}, Filiz Kara Bilgin^c

Özet

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin müze gezilerinde kullandıkları yöntemleri ve stratejileri belirlemek, müzede dramanın müze gezilerinde kullanımına yönelik öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseniyle tasarlanan çalışmada farklı branşlardan 42 katılımcı çevrimiçi ortamda müzede dramanın kullanılması konusunda eğitim almışlar, sonrasında öğrencileriyle müze gezisi düzenlemişlerdir. Bu gezi sonrasında çevrimiçi ortamda hazırlanan “Öğretmenlerin Müze Gezilerinde Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi” formu katılımcılarla paylaşılmış ve formdaki soruların yanıtlanması beklenmiştir. 15 katılımcının verdiği yanıtlar betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların müze gezilerinde sanat eleştirisine yönelik stratejiler kullandıkları, müzede eserleri betimlemeye, yorumlamaya, analiz etmeye yönelik sorular sordukları görülmüştür. Katılımcıların doğaçlama, rol oynama, donuk imge, fotoğraf anı, dramatisasyon gibi drama stratejilerini kullandıkları, bu stratejileri seçerken öğrencilerin gelişim dönemi özelliklerini, ders konusunu ve kazanımları, müzenin olanaklarını göz önünde bulundukları görülmüştür. Farklı branştan öğretmenlerle gerçekleştirilen araştırmanın yalnızca tek bir branşa ya da yönteme, stratejiye yönelik yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler

Eğitimde drama
Müzede drama
Müze eğitimi
Müzede drama stratejileri

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 20.01.2024
Yayın Tarihi: 27.03.2024
Doi: 10.18026/cbayarsos.1423061

Teachers' Opinions on the Use of Drama in Education during Museum Visits

Abstract

This study investigates the methods and strategies used by 42 teachers during museum visits and their views on the use of drama in education. The interpretative qualitative research design involved online training and organizing a museum trip with students. A form was shared with participants, and 15 filled in, and their responses were analyzed by descriptive analysis. The results showed that participants used art criticism strategies, asking students to define, interpret, and analyze works of art. In addition, it was seen that the participants had used drama strategies such as improvisation, roleplaying, still image, and dramatization, that they took into consideration the developmental characteristics of the students, the course subjects and achievements, and the scope and facilities of the museum while choosing the strategies used. It can also be suggested that the same study can be conducted with teachers from one subject area instead of varying subject areas, or by focusing on a particular method or strategy.

Keywords

Drama in education
Drama in Museum
Museum education
Drama strategies in museums

About Article

Received: 20.01.2024
Published: 27.03.2024
Doi: 10.18026/cbayarsos.1423061

^a İletişim Yazarı: gkaraosmanoglu@gmail.com

^b Dr., Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Temel Sanat Eğitimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-6612-4669

^c Dr., MEB, Aydın Doğan Güzel Sanatlar Lisesi, ORCID: 0000-0003-1040-5995

Giriş

Müzeler birbirini hiç tanımayan müze ziyaretçilerinin iletişim kurmalarına, aynı mekanı geçici bir süreliğine paylaşmalarına, kendileri, kültürel mirasları ve içinde yaşadıkları dünya arasında yeni bağlantılar kurmalarına, merak duygularını etkin biçimde kullanmalarına olanak sağlayan mekanlardır. Gerçek yaşamın geçici olarak askıya alındığı, zengin bir deneyim alanı sunulan bu gizemli mekanlar ziyaretçilere, önceki yaşantılarıyla müze binasını ve müzede bulunan nesnelere gözlemleme, yorumlama ve onlarla iletişim kurma fırsatı sunar.

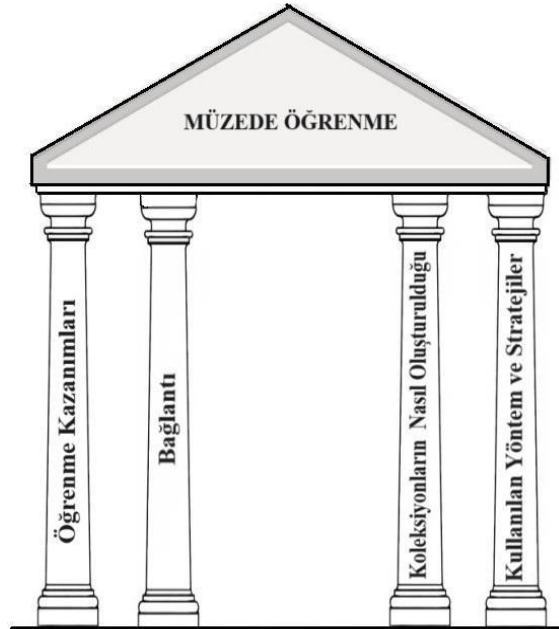
Ziyaretçiler müzeye ilk adımlarını attıkları anda müze farklı bir mekana bürünür. Gündelik dünyadan farklı olan bu mekan ziyaretçileri hayret etmeye her an hazır olmaları konusunda teşvik edecek biçimde tasarlanmıştır. Toplumların, medeniyetlerin, farklı kültürlerin hafızalarını yansıtan öğrenme mekanları olsalar da müzelerin geleneksel olarak ziyaretçilerin duygularını harekete geçirecek biçimde tasarlanmadığı söylenebilir (Hooper-Greenhill, 1999; LaVoie, 2003). Müze ziyaretçilerinin çok azı kendilerine sunulan fırsatı değerlendirebilir, müze deneyimini yaratıcı, heyecan verici ve etkili bir boyuta taşıyabilir. Ancak son yıllarda, ziyaretçilerin müze ziyaretlerinde duyguların önemli bir rol oynadığına dair bir farkındalık bulunmaktadır. Duyguların ve bilişin karmaşık bir şekilde iç içe geçtiği ve her ikisinin de anlam oluşturmak için gerekli olduğu konusunda fikir birliğine dayanan bu farkındalık (Hubard, 2015), duyguların ve derinlemesine düşünmenin bir sentezini içerir. Farklı becerileri ve bilgi edinme biçimlerini birleştirmeye yönelik bu öğrenme deneyimi müze ziyaretini en iyi seviyeye ulaştırır.

Sınıflarda, evlerde ve toplumun diğer kurumlarında estetik deneyimi açıklamanın, teşvik etmenin ya da kolaylaştırmanın birçok yolu olmasına rağmen müzeler sanat eğitimi ve estetik deneyim konusunda ziyaretçilere benzersiz fırsatlar sunar (Walsh-Piper, 1994). Ziyaretçiler için zengin uyaranlar içeren müzeler hayal gücünü canlı tutarak yaratıcılığı ortaya çıkarır (Gartenhaus, 2000). Ziyaretçiler müzelerdeki sanat eserlerini tanımlamaya, onlar üzerinde düşünmeye ve onları yorumlamaya gereksinim duyarlar. Bu bakımdan, sanat eserlerini toplamaya, korumaya, sergilemeye, araştırmaya ve yorumlamaya adanmış müzelerin varlığı, müze ziyaretçilerini bir nesnenin sanatsal, tarihsel, toplumsal ve estetik amaçları üzerinde derinlemesine düşünmeye, diğer nesnelere ve dönemlerle arasında bağlantılar kurmaya davet eder. Aynı zamanda farklı sanat akımları, teknikler ve sanatçıların eserleri ile tanıştırmak estetik zevklerinin gelişmesine katkı sağlar. Bu, ziyaretçilerin sanatı derinlemesine anlamalarına, eserleri anlamdirmalarına ve farklı sanat formlarıyla müzelerde etkileşime girmelerine yardımcı olur.

Müze ziyaretlerini dışarıdan gözlemleyen biri sınıf ortamından farklı bir görüntüyle karşı karşıya kalacaktır. Leinhardt ve Crowley'e (2002) göre bu gözlemci için müzede öğrenmenin sınıftaki öğrenmeden en önemli ve belirgin farklılığı doğrusal olmamasıdır. Sınıf ortamında öğretmen gözetiminde, kurallara bağlı ve doğrusal işleyen öğrenme süreci müze ortamında farklı bir hal alır. Hughes vd.'ne göre (2007) sınıfta genellikle hareketsiz biçimde dersi dinleyen uslu öğrenciler müzede seçtikleri yönde ve hızda hareket edebilirler, bir ders kitabından diğerine geçmezler ya da konuları önceden belirlenmiş bir müfredatın parçası olarak görülmezler. Müzelerin bu konudaki farklı bir özelliğini vurgulayan Akyol ve Köksal Akyol'a göre (2017) müzeler ziyaretçilerin bireysel farklılıklarını dikkate alırlar ve müze ziyaretçilerine uygun yollarla öğrenme konusunda fırsatlar oluştururlar. Beştepe'ye (2017) göre müzeler, ziyaretçilerin müzeyi ve müzede bulunan eserleri görmeleri açısından özgür seçimler yaptıkları, kendilerini bir şey yapmak zorunda hissetmedikleri ve kendilerine herhangi bir şey

dayatılmayan mekanlardır. Bu bakımdan öğrenme, müzeyi ziyaret eden her bir öğrenci için farklı biçimde gerçekleşir. Müzelere çeşitli deneyimlerini ve yaşantılarını beraberinde taşıyan öğrenciler grupta birlikte, ancak farklı düzeylerde ve farklı bakış açılarından öğrenirler. Bu, farklı bir mekan olarak müzede öğrenmenin her bir öğrenci için farklı ve sınırsız bir öğrenme deneyimi sunduğunun da kanıtıdır.

Müzelerde yaşantı temelli çeşitli nesnelere bulunur ve ziyaretçiler bu nesnelere yardımıyla kalıcı deneyimler edinirler (Sivrioğlu ve Karaosmanoğlu, 2021). Müze deneyiminin etkili, kalıcı öğrenme ve yaşantı odaklı olabilmesi, ziyaretçilerin eserler yoluyla yorumlayıcı deneyimler oluşturabilmeleri için müzelerin ziyaretçileriyle bağlantı kurması gerekmektedir (McRaney, 2013). Müzeler ziyaretçilerine sunmuş oldukları zengin uyaranlarla insanların, toplumların ya da çeşitli uygarlıkların farklı yönlerini, yaşantılarını, kültürlerini inceleme ve araştırma olanağı sunar. Bu bakımdan müzeleri etkili kılan, ziyaretçilerin kurdukları bağlantıları tarihi, toplumsal ve kültürel temeller üzerine inşa etmelerine katkı sağlamasıdır (Karaosmanoğlu, 2021). Müze, müzede bulunan eserler, öğrenme, ziyaretçi kavramlarını birleştiren ve müzede öğrenmeyi en iyi ifade eden kavramlardan biri bağlantıdır. Bağlantı öğrencilerin, öğretmenlerin ya da müze uzmanlarının, öğrenmenin formal ya da informal biçimde gerçekleşmesi için inşa ettikleri bir yapıya benzer. Müzede bağlantı kurmanın çeşitli yolları bulunmaktadır. Bazen kendiliğinden, müzede bulunan eserleri gözlemlerken eserlerin sahip oldukları hikayelerle ya da müze binasıyla kurulan bağlantı bazen müzede bulunan koleksiyonların yerleşimleri, konumları üzerine konuşmakla ya da düşünmekle gerçekleşebilir. Eserlerin çevrelerine konulan etiketleri kullanarak öğrencilerle, müze ziyaretçileri ile gerçekleştirilen etkinliklerle yeni bağlantılar kurulabilir. Müzede öğrenme bir yapıya, binaya benzetilecek olursa bu binanın en önemli kolonlarından birinin bağlantı olduğu su götürmez bir gerçektir. Diğer kolonlar ise müze ziyareti sırasında belirlenen öğrenme kazanımları, kullanılan yöntem ya da stratejiler ve müzede bulunan eserleri oluşturan koleksiyonların nasıl oluşturulduğudur.

Şekil 1. Müzede Öğrenmenin Boyutları

Müze ziyaretleri ortak hikayeler ve anılar oluşturmanın, araştırma ve keşfetme yoluyla yeni bağlantılar kurmanın da en etkili yollarından biridir. McRaney'e (2013) göre, müzelere grup

olarak yapılacak bir gezi öğrencilerin etkileşimde bulunmalarına, çeşitli etkinlikler yoluyla ortak bir yaşantı oluşturmalarına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda öğrenciler ortak anılar aracılığıyla hikayeler oluştururlar, deneyimler ve yeni keşifler yoluyla da müzeyle, müzedeki eserlerle bağlantılar kurarlar. Bu bakımdan müze ziyaretlerindeki deneyimin niteliğinin öğrencilerin gereksinimlerine, beklentilerine ve motivasyonlarına bağlı olduğu söylenebilir. Öğrenciler ve öğretmenler için yeni bağlantılar kurmak ortak yaşantılar inşa etmekle, birlikte bir şeyler yapmakla, başka bir deyişle müze ziyaretini birlikte inşa etmekle mümkün olacaktır. Son yıllarda müze ziyaretçilerinin müzeleri ve müzedeki eserleri daha iyi deneyimlemeleri açısından çeşitli çalışmalar yapılmakta, etkileşimli, yaşantıya dayalı ve uygulama ağırlıklı çalışmalar sıklaşmaktadır. Bireysel ya da grup olarak müzeleri ziyaret eden çocuklar ya da yetişkinler kendilerini rehberli turların, sanatsal ya da bilimsel atölye çalışmalarının, teknolojinin etkin biçimde kullanıldığı uygulamaların içinde bulmaktadır. Müze ziyaretçileri açısından yüzlerce nesnenin bulunduğu bu mekanlardaki her bir eseri görmek, öğrenmek ya da eserle ilgili anekdotları keşfetmek oldukça güçtür. Yapılandırılmış etkinlikler ise bu deneyimi ziyaretçiler açısından kolaylaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda müzeye yönelik kalıcı ve eğlenceli bir öğrenme sunmaktadır.

Müzelerde Yaşantıya Dayalı Bir Yöntem Olarak “Eğitimde Drama”

Mercin ve Diksoy’a göre (2023), geçmişten günümüze kadar işlevi, içeriği ve türleri bakımından pek çok değişime uğrayan müzeler günümüzde bireyi ve toplumu merkeze alan bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu bakımdan müzelerin toplumun yararı doğrultusunda hiçbir karşılık beklemeden hareket ettiği ve bu sürekliliği her dönemde devam ettirdiği söylenebilir (Chang, 2006; Karadeniz, 2018). Günümüz toplumunun nitelikli bir müze ziyareti için müzelerde iletişim kurmaya, etkileşimde olmaya ve yaşantıları temel alan grup çalışmalarına gereksinim duyduğu açıktır. Nesne odaklı yaklaşımın kısıtlılıkları terk edilerek katılımcı ve deneyim odaklı bir paradigma uygulanmaya başlanan günümüz müze ziyaretlerinde (van de Laar, 2013; Mercin ve Diksoy, 2023), müze ziyaretçisini ve özelliklerini müze deneyiminin merkezine almak daha nitelikli bir müze ziyareti katkı sağlamaktadır (McRaney, 2013). Hubard’a (2015) göre bunun en iyi yollarından biri müze ziyaretçilerinin birbiriyle iletişim kurmalarına yardımcı olan grup diyaloglarıdır. Özellikle sanat müzelerinde eğitimin merkezi haline gelen grup diyalogları ile geleneksel derslerden ve müze ziyaretlerinden farklı olarak ziyaretçiler sanat eserlerini yakından gözlemleyebilir, duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini diğerleriyle paylaşabilir, müzedeki deneyimlerini önceki yaşantıları ile ilişkilendirebilir ve anlamlandırabilir.

Müzedeki öğrenmeyi pekiştirecek bağlantıları kurmanın en etkili yollarından biri rol oynamayı, doğaçlamayı temel alan eğitimde dramadır. Drama, yalnızca müzedeki eserlere yönelik doğaçlamaların yapıldığı bir çalışma değil aynı zamanda öğrencilerin bu eserler arasında bağlantılar kurdukları, geçmiş, günümüz ve gelecek arasında neden-sonuç ilişkileri oluşturdukları bir araç olarak düşünülebilir (Çakır İlhan, 2012; Okvuran, 2012; Akyol ve Köksal Akyol, 2017). Drama aynı zamanda öğrencilere katılımcı olma fırsatı verir, öğrenciler drama ile yüzlerce yıl öncesine gidebilir ve örneğin Hitit Kralı Hammurabi’nin kanunlarını hangi amaçla oluşturduğunu doğaçlama yoluyla araştırabilir. Müzelerde drama dışında tiyatro temelli performans dönük araçlar da kullanılmaktadır. Farklı amaçlarla ve biçimlerde kullanılan performans temelli bu çalışmalar (Wang, 2014), ziyaretçilerin duygularını harekete geçirecek ve öğrenme deneyimlerine katkıda bulunacak etkili yöntemler ve stratejiler sunmaktadır (Hughes vd., 2007). Drama temelli çalışmaların müzelerde kullanılmasına

yönelik bu uygulama biçimini “müzedeki drama” ifadesi ile tanımlamak kullanılan alanı ve mekanı vurgulamak açısından yararlı olacaktır. Dramanın diğer uygulama biçimlerinden farklı olmayan bu alan drama yöntem ve stratejilerinin müze çalışmalarında kullanılan hali olarak düşünülebilir (Okvuran, 2012; Karaosmanoğlu, 2017).

Müzedeki drama, müzedeki çalışma yapan öğrencilerin tıpkı bir dedektif gibi müzedeki ipuçlarını doğaçlama yoluyla toplamalarına ve ipuçları arasında bağlantılar kurmalarına yardımcı olur. Walsh-Piper (1994) sanat, müzelerdeki eserler ve gerçek yaşamın dokusu arasında kurulacak bu bağlantının ziyaretçilere katkı sağladığını vurgular. Başbuğ ve Adıgüzel'e (2019) göre müzedeki drama ile müze ziyaretçileri kendilerine sunulan sanatsal, estetik ve doğaçlamaya dayalı yaşantıyı kendi bakış açılarına göre yorumlar. Müze ziyaretçileri müzedeki eserleri göz önünde bulundurarak kendi öykülerini yaratabilir. Müzedeki drama ile katılımcılar müzelerdeki eserler ve daha geniş sembol sistemleri arasında yeni bağlantılar kurma fırsatı bulurlar. Bu bakımdan müzenin öğrenmeye açık dokusu tıpkı bir ön metin görevi görerek katılımcıları, drama öğretmenini ve ziyaretçileri yeni bağlantılar kurma konusunda önceden hazırlayarak uygun bir zemin oluşturur.

Eleştirel düşünme becerileri düşünüldüğünde dramanın güçlü bir yorumlama aracı olduğu görülebilir (Adcock ve Ballantyne, 2007). Müze ziyaretçilerine sunulabilecek güçlü, dramatik deneyimler çeşitli hikayeleri yorumlamalarına, bu hikayelerle düşünsel, duygusal ve sanatsal bir bağ oluşturmalarına katkı sağlayabilir. Aynı zamanda bu dramatik deneyimler müze ziyaretçilerinde “Müzedeki pek çok eser var ve onlara çoğu zaman bakıp geçiyorum.” duygusunun önüne geçerek kalıcı izlenimler oluşturabilir. Müze ziyaretçileri doğaçladıkları, yorumladıkları, bir parçası oldukları bu düşünsel sürecin bir nesnesi değil, öznesi olarak onu deneyimler. Müzeler, bu deneyimin kalıcı bir öğrenmeye dönüşmesinde önemli katkılar sağlayan bir müttefik olarak değerlendirilebilir (Karaosmanoğlu, 2017).

Müze ziyaretçilerinin müzedeki nesnelere yönelik öğrenmeleri kişisel (önceki yaşantılarına, kültürel, toplumsal deneyimlerine), fiziksel (müze binasının ve koleksiyonların yapısına) ve sosyokültürel (içinde buldukları toplumun özelliklerine) bir biçimde gerçekleşse de (Chang, 2006), van de Laar'a (2013) göre çoğu müze ziyaretçisi nesnelere tarihsel, mekansal ya da kentsel bağlam ile ilişkilendirmek için gereken bilgiden yoksundur. Gün geçtikçe hızlanan şehir ve kültür-sanat yaşamı ziyaretçilerin müzelerdeki eserlere daha az vakit ayırmasına, bu vaktin de olabildiğince hızlı geçmesine neden olmaktadır. Bu noktada hikaye anlatmanın, anlamları keşfetmenin ve farkındalık oluşturmaya sanatsal bir yolu olan drama etkin bir sanatsal form olarak bu sorunun üstesinden gelme konusunda bizlere yardımcı olabilir. Pascoe'ya (2019) göre dramadaki anlamı rol, durum ve dramatik eylem yoluyla ileten katılımcılar müze çalışmalarında eserler ile tarihsel, mekansal ve kentsel unsurlar arasında yeni bağlantılar kurmak amacıyla dramayı ve stratejilerini etkin bir araç olarak kullanabilirler. Wagner'e (1998) göre başka birinin 'ayakkabısıyla adım atarak' bilmeye ve anlam oluşturmaya yönelik gerçekleşen bu süreç, insan etkileşimleriyle ve deneyimleriyle gerçekleşmektedir.

Sanatsal olduğu kadar düşünsel ve estetik olarak gerçekleşen müzedeki drama çalışmalarında, katılımcılar müzeye ve müzedeki eserlere ilişkin çeşitli anlamları keşfederler, geçmiş, günümüz ve gelecek arasında yeni bağlantılar kurarlar. Tüm bu drama sürecinin bir hikayenin parçası ya da bütünü olduğu söylenebilir. Drama aynı zamanda hikayenin bütününe görebilmek için gerekli ipuçlarını, araçlarını müzedeki katılımcılara sunar. Katılımcılar tıpkı bir bulmacayı çözer gibi ya da bir maceranın peşinden koşar gibi müzedeki çalışmanın birer öznesi olarak hareket ederler. Bu çalışmada öğretmenlerin müze ziyaretlerinde kullandıkları

yöntem ve stratejilerin belirlenmesi ve müzede dramanın kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın müze eğitimi, müzede drama ve müze ziyaretlerinde kullanılan stratejiler konusunda öğretmenlere güncel, sanatsal, yaşantıya dayalı ve uygulanabilir alternatifler sunacağı düşünülmektedir. Araştırmanın doğrudan müze ziyaretleri yapan öğretmenlerin deneyimlerini yansıtması nedeniyle müze ziyaretleri konusunda meslektaş dayanışmasına, ve müzede drama çalışmaları konusunda kısıtlı araştırmalar bulunan literatürdeki boşluğun doldurulmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca müze ziyaretlerinde müzede dramayı ve diğer yöntemleri kullanmak isteyen öğretmenlerin meslektaşlarının deneyimlerinden yararlanacağı, bu deneyimleri öğrenci gruplarıyla geliştireceği düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırma süresince aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Katılımcıların müze ziyaretleri öncesinde, sırasında ve sonrasında kullandıkları yöntemler ve teknikler konusunda neler söylenebilir?
- Katılımcıların müze ziyaretlerinde eğitimde drama yöntem ve tekniklerinin nasıl bir yeri bulunmaktadır?
- Katılımcıların eğitimde dramanın müze ziyaretleri sürecindeki önemine yönelik görüşleri nelerdir?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın Yöntemi

Katılımcıların müzeye yönelik deneyimlerini belirlemek, müzeye ilişkili yaşantılarını ve müze ziyaretlerini göz önünde bulundurmaya anlamına gelmektedir. Nitel bir araştırma katılımcıların müzeye yönelik deneyimlerini, görüşlerini, kullanılan yöntem ve teknikleri anlamlandırmayı da gerektirmektedir. Araştırmanın bulgularını anlamlandırmanın şartlarından biri de katılımcı görüşlerini belirlenen temalar doğrultusunda sınıflandırmak, kullandıkları yöntemleri ve stratejileri onların deneyimleri üzerinden yorumlamaktan geçmektedir. Bu nedenle nitel araştırma deseninde (Merriam, 2018) tasarlanan araştırmada elde edilen nitel veriler belirlenen temalar doğrultusunda betimsel analiz ve doküman analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2013) yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, belirlenen temalara uygun olarak kategorilere ayrılmış, araştırmanın amacını ve temaları destekleyen katılımcı ifadeleri yorumlanarak alıntılar halinde sunulmuştur. Bulguların daha anlaşılır kılınması amacıyla belirlenen temalara ve kategorilere yönelik tablolar, şekiller kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma öncesinde katılımcılarla altı saatlik iki oturumdan oluşan müzede drama sunumu gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların müze, müzede bulunan eserler, müze gezileri ve gezilerde kullandıkları yöntemlerin, stratejilerin üzerinde durulan sunumlardaki temel amaç katılımcıların müze gezileri üzerine düşünmeleri, gezi planı oluşturmaları ve bu oturumlarda drama yöntem ve stratejilerini kullanmaları konusunda bir zemin oluşturmaktır. Aynı zamanda katılımcılardan öğrencileriyle bir gezi planlamaları beklenmiştir. Katılımcılar buldukları şehirdeki bir müzeye yönelik bir gezi planı hazırlamışlar ve bu plana yönelik gezilerini gerçekleştirmişlerdir. Müze gezilerine yönelik veri toplamak amacıyla çevrimiçi ortamda geliştirilen "Müze Gezilerinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler" formu katılımcılarla paylaşılmış, katılımcılardan ilgili formu doldurmaları beklenmiştir. Formda katılımcıların öncelikle yaşına, branşına, görev yaptıkları kuruma, kaç yıldır öğretmenlik yaptıklarına, müze

ziyaretlerine, müze ziyaretlerinde hangi yöntemleri ve stratejileri kullandıklarına yönelik sorular sorulmuş, müze ziyaretlerine yönelik deneyimleri belirlenmiştir. Sonrasında müzede dramanın kullanımına yönelik sorularla müze ziyaretlerinde drama yöntemini ve stratejilerini neden, nasıl ve hangi amaçlarla kullandıklarına yönelik deneyimlerine başvurulmuştur. 42 katılımcıdan 15'i ilgili formdaki soruları yanıtlamıştır. Formdaki soruları yanıtlayan katılımcılardan bazıları dramayı etkin bir araç olarak kullanırken bazı katılımcıların daha az kullandıkları ya da hiç kullanmadıkları görülmüştür. İlgili katılımcı ifadeleri ve yorumlar bulgular bölümünde sunulmuştur.

Etik Kurul Onayı

Araştırma öncesinde Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvuru yapılmış, gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılar için bir onam formu oluşturulmuş, ilgili form veri toplama aracıyla birlikte paylaşılmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı anlatılmış, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve katılımcıların araştırmanın herhangi bir aşamasında araştırmadan çekilme hakkına sahip oldukları konusunda bilgi ve güvence verilmiştir. Katılımcılara, verdikleri bilgilerin korunacağı ve yalnızca araştırma kapsamında kullanılacağı söylenmiştir. Araştırma süreci, Mimar Sinan Üniversitesi Etik Kurulu'nun 18/06/2021 tarih 18068 sayılı etik kurul kararı doğrultusunda yürütülmüştür.

Katılımcılar

Araştırma, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Öğretmen Akademileri kapsamında sanat çalışmalarına katılım sağlayan öğretmenlerle gerçekleştirilmiştir. Sanat Akademisinin gerçekleştirdiği çalışmalara katılan 42 öğretmenin oluşturduğu grup çevrimiçi ortamda çeşitli sanat çalışmalarına katılmışlardır. Bu çalışmalardan biri de müzede dramanın kullanımına yönelik gerçekleştirilen ve iki hafta (toplam dört saat) süren sunumdur. Araştırmada çevrimiçi drama eğitimine katılan katılımcılardan 15'i kendileriyle paylaşılan formdaki soruları yanıtlamıştır. Katılımcıların dokuzu daha önce drama eğitimine katılmadıklarını, altısı ise drama çalışmalarına katıldıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların üniversitedeki drama derslerine, özel drama kurslarına, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği drama çalışmalarına katıldıkları görülmektedir. Katılımcılar 28-50 yaşları arasındadır ve farklı kurumlarda öğretmenlik yapmaktadır. Katılımcılara ilişkin özellikler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1: Araştırma Katılımcılarının Özellikleri

Kod	Yaş	Branş	Okul/Kurum	Görev Süresi	Drama Eğitimi
K1	28	Görsel Sanatlar	Ortaokul	6	Hayır
K2	40	Yönetici	Anadolu İmam ve Hatip Lisesi	15	Evet
K3	30	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Ortaokul	8	Hayır
K4	41	Okul Öncesi	Okul öncesi	20	Evet
K5	46	Görsel Sanatlar	Ortaokul	25	Hayır
K6	38	Görsel Sanatlar	Ortaokul	13	Hayır

K7	37	Sınıf öğretmenliği	İlkokul	17	Evet
K8	44	Görsel Sanatlar	Ortaokul	20	Hayır
K9	44	Görsel Sanatlar	Ortaokul	25	Hayır
K10	38	Müzik	Ortaokul	11	Hayır
K11	50	Çocuk Gelişimi	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	30	Evet
K12	34	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	İlkokul	10	Hayır
K13	45	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	20	Evet
K14	31	Türk Dili ve Edebiyatı	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	9	Hayır
K15	34	Okul öncesi öğretmeni	Okul öncesi	15	Evet

Çevrimiçi müzede drama eğitiminde müze ortamında kullanılan drama yöntem ve stratejileri üzerinde durulmuştur. Katılımcıları birleştiren en önemli nokta sanat çalışmalarına katılmaları, sanat konusunda eğitim almaları ve sanat ile eğitimi birleştirecek düşünsel çalışmalara ilgili olmalarıdır. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ağırlıkta olduğu katılımcı grubunda dramayı etkin kullandığını ifade eden farklı branşlardan öğretmenler de bulunmaktadır.

BULGULAR

Müze Ziyaretlerinde Kullanılan Yöntemler ve Stratejiler

Öğretmenlerin müze ziyaretlerinde kullandıkları yöntemlerin ve stratejilerin üzerinde durmadan önce ziyaret edilen müzeleri gözden geçirmek anlamlı olacaktır. Zira, ziyaret edilen müze, müzeyi ziyaret etme amacına, dersin konusuna ve kazanımlarına, öğretmenin hangi yöntemleri ve stratejileri kullanacağına yön vermektedir. Katılımcı öğretmenlerin her eğitim öğretim yılında en az bir kez öğrencileriyle müze ziyareti yaptıkları görülmektedir. Bu müzeler arasında Arkeoloji Müzeleri (11), Oyuncak Müzeleri (11), Çağdaş Sanat Müzeleri (8), Çocuk Müzeleri (7), Etnografya Müzeleri (4), Sanayi Müzeleri (2), Süreli sergileri olan müzeler (1), Bilim Müzeleri (1), Edebiyat Müzeleri (1) bulunmaktadır. Bu müzelerin seçilme sebepleri arasında en belirgin ölçütlerin ders kazanımlarına, dersin konusuna ya da öğrencilerin gelişim dönemi özelliklerine uygun olması gösterilebilir. Sözelimi Edebiyat Öğretmeni olan K14 öğrencilerini Aşyan Müzesi, Yahya Kemal Müzesi gibi Türk Dili ve Edebiyatı dersinin kazanımlarını karşılayabilecek müzelere götürürken okul öncesi öğretmeni olan K4, K15 Oyuncak Müzesine gezi düzenlemiştir. Katılımcıların öğrencileriyle ziyaret ettikleri son müzeye yönelik bilgileri Tablo 2'deki gibidir:

Tablo 2: Katılımcıların Ziyaret Ettikleri Müzeler ve Bu Müzelerin Seçilme Sebepleri

Kod	Ziyaret Edilen Müzeler	Gezi Düzenlenen Müze	Müzeyi seçme sebebi
K1	Pera Müzesi	Pera Müzesi	Farklı olanakların ve yaratıcı fikirlerin olması

K2	Topkapı	Topkapı Sarayı Müzesi	Okula yakın olması
K3	Arkeoloji müzeleri, Çocuk müzeleri, Oyuncak müzeleri, Çağdaş sanat müzeleri	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	Tarihle ilgili olması
K4	Rahmi Koç Müzesi, Çikolata Müzesi, Oyuncak Müzesi, Uçurtma Müzesi	Oyuncak müzesi	Okul öncesi gruplara uygun olması
K5	Pera Müzesi	Pera Müzesi	Ders konularıyla ilgili olması
K6	Sabancı müzesi	Sabancı müzesi	Dünyaca ünlü ressamların eserlerini görebilmek
K7	Pera müzesi	Pera müzesi	Atölye çalışmaları yapabilmek imkanı olduğu için
K8	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	Öğrencilerde sanat ve tarihle ilgili farkındalık yaratmak ve müze gezme bilincini aşılacak.
K9	Topkapı Sarayı Müzesi	Topkapı Sarayı Müzesi	Daha önce Topkapı müzesi ile ilgili eğitim aldığım için.
K10	Paşabahçe Cam Fabrikası Müzesi	Paşabahçe Cam Fabrikası Müzesi	Çocuklar için atölye çalışması olması.
K11	Harbiye Askeri Müzesi	Harbiye Askeri Müzesi	Tarihi konuları içermesi ve okula yakın olması.
K12	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	Öğrencilerin, insanların geçmiş yaşamlarındaki dini öğeleri görmesini sağlamak
K13	Bafra Müzesi	Bafra Müzesi	Bulduğumuz ilçede ve ulaşımın kolay olması
K14	Aşyan Müzesi, Yahya Kemal Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Tanpınar Müze ve Kütüphanesi	Tanpınar Müze ve Kütüphanesi	Edebiyat dersi kazanımlarına uygun olması
K15	Çocuk müzeleri, Oyuncak müzeleri, Çağdaş sanat müzeleri	İstanbul Oyuncak Müzesi	Öğrencilerin yaş grubuna uygun olması

Katılımcıların daha önce ziyaret ettikleri müzeler öğrencileriyle belirli amaçlarla ziyaret ettikleri müzeler olarak değerlendirilebilir. Gezi düzenlenen müze ise öğretmenlerin belirli bir amaç doğrultusunda, dersin hedef ve kazanımlarına uygun biçimde plan yaptıkları müzelerdir. Katılımcılar ziyaret edecekleri müzeyi belirlerken ders konuları, öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri gibi eğitim-öğretim faaliyetlerini doğrudan ilgilendiren ölçütler kadar okula yakın olması gibi ulaşım kaygılarını ortaya koyan nedenleri de göz önünde bulundurmışlardır. Ayrıca ziyaret edecekleri müzede bir uygulama atölyesi bulunması da

katılımcılar için önemli görülmektedir. Katılımcıların müze gezilerinde kullandıkları yöntemleri ve stratejileri Tablo 3'te görmek mümkündür:

Tablo 3: Katılımcıların Müze Gezilerinde Kullandıkları Yöntemler ve Stratejiler

En sık kullanılan yöntemler ve stratejiler	Kodlar
Sanat eleştirisine yönelik stratejiler (Eserler hakkında soru sorma, eserleri betimleme, yorumlama, analiz etme, beyin fırtınası)	K4, K6, K7, K9, K12, K13, K14, K15
Drama temelli etkinlikler (Drama, gösteri, canlandırma, hikaye anlatımı)	K4, K5, K7, K8, K11, K12, K13, K15
Dijital teknolojileri (Müze sanal gezisi, Müze hakkında video, Powerpoint sunumu)	K6, K8, K9, K13, K14
Öğrencilere müzeye ve müzedeki eserlere yönelik araştırma görevleri verme	K3, K4, K7, K8, K11, K14, K15
Yaratıcılığa ve hayal gücüne yönelik tasarımlar (Resim, afiş, poster, broşür, pano hazırlama, taslak oluşturma)	K4, K5, K6, K8, K11, K12
Anlatım (Öğretmen ya da rehber)	K5, K13, K14
Fotoğraf ya da video çekme	K2, K7, K12
Not alma	K2, K7
Gözlem	K2, K13

Günümüzde öğretmenler derslerinde kullandıkları yöntemleri ve stratejileri farklı kaynaklardan öğrenmektedir. Üniversite, özel kurslar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği kurslar gibi örgün eğitimlerin yanında kitaplar ya da internette izlenen videolar öğrenme aracı olarak kullanılmaktadır. Meslektaş öğrenmesi ve müze gezilerinde yapılan gözlemler de farklı yöntemlere örnek olarak verilebilir. Araştırma katılımcıları müze ziyaretleri konusunda planlamayı yaşantı yoluyla öğrendiklerini, müze gezilerinde gözlem yaptıklarını, bu konuda müze türlerinin etkili olduğunu belirtmiştir (K3, K5, K7, K9). Bazı katılımcılar Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılan kurslardan, seminerlerden ya da hizmet içi eğitimlerden (K4, K6, K7, K11, K12, K13, K15) ya da üniversitedeki derslerden (K12, K15) müze eğitimi konusunda bilgiler öğrendiklerini belirtmişlerdir. K5 ve K14 müzelerde düzenlenen eğitimlerin kendilerini geliştirme konusunda etkili olduğunu, K6 ve K8 ise müze gezisi öncesinde internette yaptıkları araştırmaların, inceledikleri planların ya da kitapların kendilerine çok şey öğrettiğini söylemişlerdir. Edebiyat öğretmeni olan K14'ün bu konudaki ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Daha önce müze gezmek ile ilgili bir yöntem ve teknik öğrenmedim. Alanım gereği, edebi bilgileri pekiştirmek amacıyla geziler düzenledim. Şu an Pera Müzesi müze kiti eğitimi alıyorum.”

Katılımcılar müze ziyaretleri öncesinde, sırasında ya da sonrasında farklı yöntem ve stratejiler kullandıklarını ifade etmişlerdir. Müze ziyareti öncesinde araştırma, sunum, müze ile ilgili ön

bilgiler edinme, müzeyi tanıtıcı drama çalışmaları yapma gibi ziyaret edilecek müzeyi tanıtan etkinliklerin yapıldığı gözlemlenmiştir. Katılımcılardan K6, "Müze ile ilgili ön bilgilendirme kağıdı hazırlıyorum. Müzenin sanal turu varsa bunu öğrencilere gösteriyorum." sözleriyle teknolojik olanakları kullandığını, K15 ise, "Önce müze ile ilgili merak ettiklerini sorar, sonra da müze ile ilgili birkaç eser görseli gösterip müzeye gittiklerinde bu eserleri bulmalarını isterim." sözleriyle müzeye yönelik görselleri öğrencileri müze deneyimine hazırlamak amacıyla kullandığını ifade etmiştir. K13 de "İnternette müzelere ait kısa tanıtım videoları izletiyorum." sözleriyle kısa videoların yararını vurgulamıştır. K12 de benzer biçimde müze gezi taslağı bulunması durumunda öğrencilerle birlikte bu taslağı incelediklerini ifade etmiştir. K9 ise müze ziyareti öncesinde sınıfta ön araştırma yapıldığını, araştırma sonuçlarının paylaşıldığını, sunum yapıldığını ve varsa müzenin sanal gezisinin kullanıldığını ifade etmektedir. K9'un öğrencileriyle yapmış olduğu hazırlıklar kendisinin de ifade ettiği gibi gezi sürecindeki ve sonrasındaki öğrenmeleri olumlu etkilemektedir:

"Müze ziyaretleri öncesinde gezilecek müze ile ilgili öğrencilerin ön araştırma yapmalarını isterim. Bir sonraki derste araştırmalarda edindikleri bilgiler paylaşılır ve en son olarak hazırlanan sunum varsa sanal müze gezisi yapılarak ders tamamlanır. Müze gezisi sırasında öğrencilere rehberlik yapılır, öğrencilerin daha önce yaptıkları araştırmalar ve bilgiler burada soru cevap yöntemiyle tekrarlanır. Gezi sonrası geziden zihinlerde kalanlar iki ya da üç boyutlu olarak istenilen malzemelerle şekillendirilir."

K7 ise "Müzedeki eserler ve dönemleri hakkında araştırmalar yapıp öğrencilerin merakını uyandıracak soru kağıtları hazırlayarak müzedeki eserlerden bir veya birkaçının fotoğrafını öğrencilere dağıtıyorum." sözleriyle öğrencilerin meraklarını müzeye çekecek etkinlikler yaptığını belirtmiştir. K14, "Ders konularıyla bağlantılı olduğu için dönem ve yazardan bahsediyor, eserlerini okuyoruz." sözleriyle müzeyi ya da müze ile ilişkili yazarları, şairleri ele alan eserler üzerinde durduğunu belirtmiştir. Müze öncesinde yapılan çalışmalar müzeye yönelik ön bilgi edinme, müzeyi tanıma, keşfetme ya da ders kazanımlarıyla müzeyi, müzelerdeki eserleri ilişkilendirme kapsamında değerlendirilebilir.

Katılımcıların müze ziyareti sırasında kullandıkları yöntemler ve stratejiler ziyaret öncesinde kullandıklarından farklılık göstermektedir. Sunum ya da gözlem yapma, soru-cevap, betimleme, yorumlama gibi öğrencilerin düşünsel katkıda buldukları sanat eleştirisine yönelik stratejiler kullanılmıştır. K8, "Kendilerine bir eser seçip onunla ilgili bilgileri topluyorlar. Derste sunumunu gerçekleştiriyor." sözleriyle öğrencilerin bu süreçte aktif olduklarını söylemiştir. Katılımcılar için müze ziyareti sırasında soru sormak, müze ya da eserler üzerine konuşmak, müzeye yönelik bilgileri öğrencilerle paylaşmak ya da bu bilgileri farklı biçimlerde sunmak oldukça önemlidir. Öğrencilerin müzede sabit bir alanda ya da müzeyi gezerek gerçekleştirdikleri bu düşünsel süreç müzeyi, müzedeki eserleri öğrenmeye, bu eserler hakkında yeni bilgiler edinmeye yöneliktir. Bu süreç bazen K9'un ifade ettiği gibi öğretmenin rehberliğinde, bazen de K10'un altını çizdiği gibi müzede görevli bir rehber ya da atölye çalışması desteğiyle gerçekleşmektedir. Müze gezileri sırasında öğrencilerin yaratıcılıklarını, hayal güçlerini, tasarım becerilerini kullandıkları hikaye anlatımı, çizim, canlandırma etkinlikleri (müzedeki drama, doğaçlama, donuk imge, fotoğraf karesi vb.), müzenin temasına ve eserlerine yönelik oyunlar oynama (eser avı, eşleştirme) gibi çalışmalar öne çıkmaktadır. K7, "Hazırladığım soruların cevaplarını veya fotoğrafını verdiğim eserleri gezi sırasında bulmalarını istiyorum." sözleriyle müze ziyareti öncesinde hazırlık yapmanın

etkili olduğunu vurgulamıştır. K12 ise öğrencilerinden gezi esnasında istedikleri yerleri video ile kayıt altına almalarını istediğini dile getirmiştir.

Araştırma bulguları katılımcıların müze ziyareti öncesinde, sırasında ve sonrasında belirledikleri etkinlikleri ve ziyaret edecekleri müzeyi öğrencilerin gelişim dönemi özelliklerini göz önünde bulundurarak belirlediklerini ortaya koymaktadır. Eğitimde planlamanın da temeli olan bu özellik okul öncesi gibi çocukların okuma yazma bilmedikleri yaş dönemi için daha önemli görünmektedir. Bu konuda K15'in okuma, yazma çalışmaları yerine donuk imge, doğaçlama gibi drama stratejilerinden yararlandığı söylenebilir:

“Müzeyi gezerken okuma yazma bilmedikleri için ilgilerini çekebilecek eserler hakkında kısa bilgiler vermeye çalışıyorum. Bazen bir heykeli canlandırıyor, bazen bir vazo oluyoruz. Bu etkinlik çocukların hoşlarına gidiyor. Eserlerin hangi zamana ait olduğunu, ne kadar eski olduğunu ve kimin yapmış olabileceğini konuşuyoruz.”

Okul öncesi öğretmeni olan K4 ise tasarladığı sanatsal etkinlikle öğrencilerin elindeki tabloya en beğendikleri eserin resmini yapmalarını istemiştir. Aynı zamanda müze öncesinde gerekli hazırlığı yapmanın, öğrencilerin müze gezisi sırasında aktif bir biçimde eserleri gözlemlmelerine katkı sağladığı görülmektedir:

“Müze gezisi yapmadan önce müzeye dair bir tablo hazırlıyorum. Tablo müzenin çeşitli bölümlerinden oluşuyor. Çocuklar ellerindeki kalemlerle her bir bölümde en çok hoşlarına giden eserin resmini çiziyorlar.”

Müze ziyareti tamamlandığında müzelere ve bu mekanlarda bulunan eserlere yönelik öğrenmeler sona ermez. Öğrenciler sınıflarına döndüklerinde müzeye yönelik düşünmeye, arkadaşlarıyla ya da öğretmenleriyle konuşmaya, tartışmaya, üretmeye devam ederler. Katılımcılar müze ziyareti sonrasında öğrencilere müzeye ve eserlere yönelik çeşitli sorular sorduklarını, onlarla eserlerin anlamlarını, işlevlerini, müzedeki değerlerini yorumladıklarını (K2, K3, K4, K5, , K10, K11), öğrencilerin müzede hissettikleri, gördükleri ile ilgili yorumlar yaptıklarını (K10, K14), müze ziyaretine, müzeye, müzedeki eserlere ya da müze gezisinde yaşananlara yönelik afiş, poster, resim gibi çizimler yaptıklarını (K4, K5, K6, K8, K11, K15) ifade etmişlerdir. Müze ziyareti sonrasında müzeye ve müzedeki eserlere yönelik ürün geliştirmek öğrenmenin kalıcı olması açısından oldukça etkili bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu etkinin farkında olan katılımcılar hikaye anlatımı (K4, K7, K8), yaratıcı drama (K4, K7, K8, K13) ve sanatsal çalışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Hikaye kullanımı konusunda Topkapı Sarayı Müzesi'nde yaptığı çalışmayı örnek veren K7, müzeyi gezmeden önce araştırmaları için öğrencilere bir görev verdiğini aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

“Topkapı Sarayı'nı gezmeden önce Kaşıkçı Elmasının fotoğrafını verip öncesinde hikayesinin araştırılmasını istemiştin ve gezi boyunca da öğrencilerim bu elması bulma hevesini duymuşlardı. Sonrasında da bu elması şekillendirip bir yerde kullanmak isteselerdi nasıl bir şey olurdu şeklinde görsel çalışmalar ortaya çıkarmalarını istemiştin.”

K8 “Müze gezileri sonunda tanıtım afişleri el broşürleri hazırlanıyor ve sergileniyor. Müzeye yönelik afiş ve broşür çalışmaları, seramik çamuru ile eser taklidi yapıyoruz.” sözleriyle

müze ve müzedeki eserlere yönelik tasarımların gezi sonrasında kullanılan etkili çalışmalar olduğunu ifade ederken K9, “Müzedeki gördükleri, etkilendikleri şeylerle ilgili sanatsal çalışmalar yapıyoruz.” sözleriyle müze ziyareti sonrasında sınıfta sanatsal çalışmalar yaptıklarını, K7 ise, “Müze ziyareti sırasında fotoğraf çekiyoruz. Müze dönüşünde çekilen fotoğraflar ile ilgili konuşuyoruz.” sözleriyle fotoğrafın müze sonrasında etkili bir değerlendirme yöntemi olduğunun altını çizmiştir. K7’ye benzer biçimde K12 ise müze gezisinde kayıt altına alınan videoların sınıf ortamında izlendiğini ve üzerinde konuşulduğunu, ayrıca sınıfta pano hazırlandığını ifade etmiştir.

Katılımcı görüşlerinden yola çıkarak öğrencilerin müze ziyaretlerini etkileyen birtakım unsurların bulunduğu söylenebilir. Öğrencilerin müzeyle ve müzedeki eserlerle kurdukları bağlantılar ders konularını, kazanımları daha iyi öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Bu bağlantıları kurma sürecinde müze binasının biçimsel açıdan nasıl tasarlandığı, büyüklüğü, tarihi dokusu oldukça önemlidir. Akyol ve Köksal Akyol (2017), müze binalarının ve müzedeki nesnelerin öğrencileri için eğitimci görevi üstlendiklerini, kitaplardan okuyarak ya da öğrenmenin anlatımı yerine öğrencilerin mekanlardan ve nesnelere öğrendiklerini dile getirir. Diğer yandan müzede sergilenen koleksiyonlar ve eserler ile öğrenme kazanımları arasında kurulacak bağlantının da öğrencilerin hem hazır bulunuşluklarına uygun olması hem de ilgi çekici olup olması öğrenciler için önemlidir. Müze ziyaretini gerçekleştiren öğrencilerin deneyimlerinin niteliğini Şekil 2’de görmek mümkündür:

Şekil 2. Müze Deneyiminin Niteliğini Belirleyen Unsurlar

Müze deneyiminin niteliğini etkileyen bir diğer unsur müze ziyaretlerinde kullanılan yöntemler ve tekniklerdir. Yöntemler ve teknikler müze ziyaretinin planlanması konusunda öğretmenlere teorik açıdan yardımcı olmakla kalmaz aynı zamanda öğrenciler ile müze binası, müze deneyimi arasında etkileşime açık, yaşantıya dayalı ve eğlenerek öğrendikleri bir ziyaretin temelini atarlar. Bir başka deyişle müze ziyaretini öğrenciler açısından keyifli kılan, kalıcı öğrenmeyi sağlayan, müzedeki eserler ile öğrenciler arasındaki soğuk duvarları kaldıran kullanılan yöntemler ve tekniklerdir. Bu noktada hem müze ziyarete zemin hazırlayan ders konusu, hem de önceki müze deneyimleri açısından ziyaretçilerin hazırbulunuşluğu, öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri oldukça önemlidir. Müze ziyareti bu özellikler göz önünde bulundurularak yaş grubuna uygun, öğrencilerin gereksinimleri, özellikleri ve hazırbulunuşlukları göz önünde bulundurularak planlanır. Son olarak müze ziyaretini planlayan öğretmenin, müzede etkinlikleri uygulayan kişilerin (müze rehberi ya da

müze ziyareti konusunda destek olan kişiler) ziyaret edilen müze, yaş grubunun gelişim özellikleri, kullanılan yöntem ve teknikler konusunda deneyimli olmasının müze deneyiminin niteliğini doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilediği söylenebilir. Müze deneyiminin yalnızca tek bir bileşenden oluşan durağan bir süreç değil, aksine farklı unsurların etkisinin bulunduğu dinamik ve yaşantıya dayalı bir öğrenme sürecini barındırdığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Müzedede Etkili Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Drama

Araştırmada katılımcılara “Müze ziyaretleri sırasında drama yöntem ve stratejilerinin kullanımı konusunda neler düşünüyorsunuz? Müze ziyaretleri sırasında drama yöntem ve stratejilerinden hangileri kullanılabilir? Siz hangisini ya da hangilerini kullanıyorsunuz?” soruları sorulmuş ve katılımcıların müzedede drama uygulaması üzerine düşünceleri beklenmiştir. Katılımcılar müzedede drama çalışmalarının gerekli/faydalı (K2, K5, K6, K7, K11, K13, K15), etkili (K3, K8, K12), eğlenceli (K6, K8, K15), motive edici (K6), yenilikçi (K2), akılda kalıcı (K2, K3, K4, K7, K8, K10) ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı (K4) olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan K7 dramanın oldukça faydalı ve gerekli olduğunu düşünürken okul öncesi öğretmeni olan K15 diğer öğretmenlere dramayı tavsiye etmektedir. K15’in kullandığı drama stratejileri arasında öğrencilerin yaş grubu özelliklerine uygun olan pandomim dikkat çekmektedir:

“Çok faydalı ve mutlaka kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Hem akılda kalıcılığı artıracaktır hem de anlayıp yorumlamayı sağlayarak öğrencilerin eleştirel düşüncelerini harekete geçirerek ufuklarını genişletecektir. Ben rol oynamayı, doğaçlamayı, yeniden canlandırmayı ve çoğunlukla da pandomimi kullanıyorum bu çalışmalarda. Müze ziyareti yapacak tüm öğretmen arkadaşlarım mutlaka drama yöntem ve tekniği bilmeli diye düşünüyorum. Süreci eğlenceli kılıyor.”

Müzedede dramanın kendiliğindenlik ve doğaçlama yönüne vurgu yapan K12, “Çok önemli, drama onu anlık ve senaryosuz oynamak olduğu için pratikteki yaptıklarını tekrar etmiş ya da yeniden kendine göre yaşatmış oluyor.” sözleriyle müzedeki geçmiş yaşantıların drama ile yeniden canlandırılabilirliğinin altını çizmiştir. “Öğrenciler için eğlenceli öğrenme tekniği. İşin içine girince çocuk zevk alıyor, sosyalleşiyor, öğrenme pekişiyor. Öğrencilerin farkındalıkları çoğalıyor.” sözleriyle K8, müzedede drama etkinlikleriyle öğrencilerin konuları daha iyi öğrendiklerini ve keyif aldıklarını ifade etmiştir. K14’e göre ise drama çalışmalarını küçük yaşlarda etkili olsa da lise öğrencilerinde uygulama konusunda bazı sorunlar yaşanmaktadır:

“Lise seviyesinde öğrenciler bazı drama çalışmalarını çocukça, sıkıcı ve anlamsız bulabiliyor. Özellikle meslek lisesi öğrencileri (çok programlı lisede hem anadolu hem meslek alanlarında drama derslerine giriyorum). Bu eğitimden sonra neden olmasın, müze gezilerinde de denenebilir diye düşündüm. Daha kalıcı bir öğrenme olacağını düşündüğüm için denemek istiyorum.”

Müzedede dramayı müze ziyaretlerinde, okuldaki derslerde kullanmak konusunda istekli olan K14 daha kalıcı bir öğrenme konusunda dramanın etkili olduğunu düşünmektedir. K13’ün yanıtları da benzer biçimde müzedede drama çalışmalarının öğrenmeyi tamamlayıcı ve öğrencilerin sanat yoluyla öğrenmelerine katkı sağlayan etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Müze ziyaretlerinde sanat eleştirisinin aşamalarından da yararlanan katılımcı müzedeki eserleri, öğrencilerin hayal gücünü ve sanatı etkili sorularıyla bir araya getirerek

öğrenciler açısından öğrenmeyi teşvik edici bir alan oluşturmuştur. Bu konuda K13 bu düşünsel, sanatsal ve performansa dayalı sürecin zeminini adım adım hazırladığını aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

“Eserleri bölüm bölüm inceliyoruz. O bölümden seçtiğimiz bir parçayla ilgili görüşlerimizi çeşitli sorularla bildiriyoruz: ‘Bu nesne hangi malzemeden yapılmış? Ne zaman yapılmış olabilir? Hangi amaçla yapılmış? Sizi o günlere götürsem, bu eşyayı... Kullandığını hayal etsen... Neler hissediyorsun?’ Sonrasında bu nesneyi ister yazıyla, ister resimle, ister müzikle, isterse de dramayla anlatmalarını istiyorum. Dramayla anlattıkları zaman nesneyle aralarında bir köprü kuruyorlar ve daha iyi öğreniyorlar.”

Müzedeki drama çalışmalarında en sık kullanılan stratejilerden biri donuk imge, fotoğraf anı, fotoğraf karesi olarak bilinen donuk formlardır. Katılımcıların hareketsiz bir biçimde durdukları, herhangi bir ses ya da söz kullanmadıkları bu formlar müzede bulunan eserleri, tarihi karakterleri, müzenin işlevini ya da önemini, müze binasının ayrıntılarını konu alabilir. Katılımcılardan K9, “Donuk imge çalışmaları gerçekleştiriliyor. Bu çalışmalarla öğrenciler müzedeki eserleri daha iyi öğreniyor.” sözleriyle donuk formların müzede öğrenme konusunda etkili bir strateji olduğunun altını çizmiştir. K8 ise, “Arkeoloji müzesindeki lahit mezar kabartmalarını inceledik ve notlar aldık. Kalabalık olmasından dolayı sınıfta aynı görüntüyü açarak donuk imge çalışmalarını canlandırdık.” sözleriyle sınıfın kalabalık olmasından dolayı donuk imge etkinliğini müze ziyareti sonrasında sınıfta yaptığını ifade etmiştir. “Gezi sonrasında doğaçlama ve donuk imge çalışmaları ile öğretilenleri yorumlayıp pekiştirme çalışmaları yapıyorum.” sözleriyle katılımcılardan K7’nin yanıtı da dramanın, öğrencilerin müzede yeni bilgiler öğrenmeleri konusunda etkili bir yöntem olduğu yönündedir. Katılımcı doğaçlama ve donuk imge sayesinde öğrenilen bilgilerin yorumlandığını, öğrencilerin bilgilerinin pekiştiğini ifade etmiştir. Katılımcılar öğrenmeyi pekiştirdiğini düşündükleri donuk imgeyi (ya da donuk formları) müze ortamında ya da sınıfta, kalabalık ya da daha az öğrencinin olduğu durumlarda kullanmaktadır. Donuk imge uygulama pratiği, öğrencilerin hazırlık süreci, diğer gruplara sunma açısından oldukça işlevsel ve uygulanabilir bir drama stratejisidir. Müze ziyareti sırasında öğretmenler donuk imge etkinliği ile ilgili yönergeyi öğrencilere aktarmalarının ardından onları uzaktan gözlemleyebilir, grupları dolaşarak sorularını yanıtlayabilir ya da gruplara önerilerde bulunarak ders konusuyla bağlantı kurmaları konusunda destek olabilir.

Müzedeki kullanılan bir diğer strateji dramatisasyondur. Bir metne bağlı olarak canlandırma olarak tanımlayabileceğimiz dramatisasyon özellikle okul öncesi dönemde öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Bir okul öncesi öğretmeni olan K15’in öğrencileriyle ziyaret ettiği Resim ve Heykel Müzesi’ndeki Osman Hamdi Koleksiyonu’na yönelik canlandırmalarda kullanılan yazılı olmayan metin, Türkiye’de resim, müzecilik ve arkeoloji alanında önemli çalışmalar yapmış olan Osman Hamdi’nin yaşamına, eserlerine yöneliktir. Katılımcının “dramatize etme” olarak tanımladığı etkinlik tablodaki figürlerin, olayların ya da durumların doğrudan beden dili, jest ve mimikler kullanılarak canlandırılması şeklindedir. Bu noktada dramatisasyonun kullanıldığı müze ziyareti sonrasında tablolar ve özellikleri hakkında konuşulduğu ve bu konuşmaların doğaçlama, dramatisasyon, donuk imge ya da tablo stratejileri kullanılarak canlandırıldığı söylenebilir. Katılımcının “teatral bir şekilde” ifadesi dramadaki canlandırmaya dayalı stratejiler olarak düşünülebilir.

“Resim ve Heykel Müzesi’nde ‘Osman Hamdi’nin Dünyası’ isimli bir sergiye gitmiş ve hemen hemen tüm tabloları dramatize etmiştik. Tabloların renkleri, detayları, hangi dönemi çağrıştırdığı konusunda okulda sohbet etmiş, bu sohbeti teatral bir şekilde sınıftaki diğer arkadaşlarımıza görsellerle anlatarak gerçekleştirmiştik.”

Katılımcılar müze gezisi yaptıklarında drama çalışmalarında oynanan oyunları (K3), rol oynama, doğaçlama, donuk imge, fotoğraf karesi (K3, K4, K5, K7, K8, K10, K11, K12, K13, K15), iç ses/kafa sesi (K6), dedikodu halkası (K10), rol kartları (K13), pandomim (K11, K15), dramatisasyon (K15) gibi stratejileri kullandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar donuk imge, fotoğraf karesi gibi teknikleri genellikle donuk form, heykel gibi isimlerle ifade etmişlerdir. K8, “Donuk imge çalışması çok etkili ve şimdi bu eğitimle öğrendiğim eseri konuşturma tekniğini çok beğendim. Onu mutlaka uygulayacağım. Eser avı arkeoloji bilinci için çok güzel.” sözleriyle donuk imge tekniğinin etkisinden söz ederken, edebiyat öğretmeni olan K14, “Canlandırma, rol oynama, metin tamamlama, ritüel, seremoni edebiyat dersi kapsamında edebiyat müzelerinde bunların kullanılabileceğini düşünüyorum.” sözleriyle derslerinde ve müze çalışmalarında farklı stratejileri kullandığını ifade etmiştir. Donuk imgeye benzer bir strateji kullanan K11 ise öğrencilerinden müzede gördüklerini pandomim yöntemi ile arkadaşlarına anlatmalarını istediğini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların kullandıkları drama terimleri müzede drama kullanımı konusunda deneyimli olduklarını, drama tekniklerini bilinçli kullandıklarını göstermektedir.

Katılımcıların drama eğitimleri olsun ya da olmasın müze ziyaretlerinde doğaçlama kullanmanın etkisinden söz edilmiştir. K12 gibi bazı katılımcılar ise müze ziyaretlerinde canlandırmaya yönelik etkinlikler yaptıklarını, rol oynama, doğaçlama çalışmalarına yer verdiklerini ancak diğer tekniklerin isimlerini bilmeden bu çalışmalarını yaptıklarını ifade etmişlerdir. Müze çalışmalarında doğaçlamayı ismini bilmeden kullandığını söyleyen K12, “Evden kendileriyle ilgili özel bir parça getirmelerini isterim ve karşı tarafa da önemli bir parçaymış gibi sattırmalarını isterim.” sözleriyle müze ziyareti öncesinde öğrencilerinden istediği nesneyi role girerek ve doğaçlama yaparak karşı tarafa satmaya çalışmalarını istediğini dile getirmiştir.

Katılımcılar “Müzede drama yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının sebebi ne/neler olabilir?” sorusuna farklı yanıtlar vermişlerdir. Kalıcı öğrenme (K1, K3, K5, K6, K7, K8, K10, K11, K14), eğitimin eğlenceli olması (K3, K8, K14), müzeyi tanıma (K2), müzeye ve ders kazanımlarına yönelik farkındalık yaratmak (K11), yaşantılara dayalı öğrenme (K6, K8, K12), empati becerisi kazanma (K14, K15), olaylara/durumlara farklı açılardan bakabilmeyi sağlama (K15) bu yanıtlar arasındadır. Müzede rol oynama ve doğaçlama çalışmalarını kullanan K12 “Öğrencilerin hızlı düşünmelerini, geçmişte o ana gitmelerini sağlamak amacıyla dramayı kullanıyorum.” sözleriyle yaşantılara dayalı öğrenmenin etkisinden söz etmiştir. Öğrencileriyle İstanbul Arkeoloji Müzelerini ziyaret eden K12’nin bu müzeyi tercih etmesiyle dramayı kullanması arasında güçlü bir bağlantı bulunmaktadır. Müzeyi seçme amacını “Öğrencilerin, insanların geçmiş yaşamlarındaki dini öğeleri görmesini sağlamak,” sözleriyle açıklayan katılımcı için drama yöntem ve stratejileri öğrencileriyle geçmişe yapacakları düşünsel, sanatsal ve estetik bir yolculuk gibi nitelenebilir. K6 da benzer biçimde yaparak ve yaşayarak öğrenmenin etkisinden söz etmiş, müzede dramanın öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri ve didaktik eğitimin sıkıcılığından kurtulmaları açısından güçlü bir araç olmasının altını çizmiştir:

“Aslında her anlamda çok etkili. Öğrencinin yaşayarak yaptığı her çalışma farkındalık yaratır. Tarihi, sanatsal, teatral, kişisel gelişimi destekleniyor. Kalıcı öğrenme gerçekleşiyor. Bu gençler sanatın, tarihin sıkıcı olduğu düşüncesinden sıyrılıyorlar.”

Kalıcı öğrenme yalnızca görme duyusuna değil aynı zamanda işitme, dokunma gibi duyuların etkin kullanılmasına, duyguların öğrenme sürecinde işe koşulmasına bağlı olarak gerçekleşmektedir. “Öğrenmenin kalıcılığı, verilmek istenen mesajı kalıcı olarak yerleştirebilmek, hayal gücünün geliştirilmesi vb.” sözleriyle müzede dramanın etkisinden söz eden K10 drama çalışmalarında öğrencilerin hayal gücünün geliştiğinin altını çizmektedir. K8’e göre ise müzede drama ile “Öğrenciyi eserlerle bütünleştirme, eseri anlama ve yorumlama becerisi kazandırma,” gerçekleşmektedir. Katılımcılardan K14 ise “Eğlenerek kalıcı şekilde öğrenmek. Bilgi düzeyinden duygu-algılayma düzeyine geçmek. Örneğin bir yazar gibi düşünmeyi (empatiyi) ezber yaptırarak sağlayamayacağımız için.” sözleriyle dramanın duygulara yönelik ve kalıcı öğrenmeye, empatinin gelişimine katkı sağladığını belirtmektedir. K12 ise müzede dramanın duygulara, hayal gücüne ve yaratıcılığa etkisini İstanbul Arkeoloji Müzelerinde yapmış olduğu aşağıdaki etkinlikle ifade etmiştir:

“Arkeoloji müzesinin bahçesindeki büyük bir testiye önce dokunduk ve testinin dokusunu hissettik. Sonra kokladık. Hangi amaçlarla kullanılmış olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptık. ‘Sen testisin. Şu anda etrafında toplanan çocuklara ne söylemek istersin?’ diyerek her öğrenciyi konuşturduk. Sınıfa geldiğimizde testimizde neleri muhafaza ettiğimizi çizdiğimiz boş testinin içine çizdik.”

Eğitimde drama müze ziyaretlerinde bazen bir öğrenme aracı olarak kullanılmış, bazen de ziyaretin tamamı drama ile tasarlanmış ve öğrenciler dramatik bir kurguya yönelik dersin parçası olmuşlardır. Öğretmenler anlatılan konuya katkı sağlayacak bir oyunu, doğaçlamayı ya da diğer drama stratejilerini kullanarak derslerini müzede anlatmışlardır. Eğitimde dramanın kullanımı öğretmenlerin drama konusundaki uzmanlıklarına, hazırlıklarına ya da ziyaret edilecek müzenin koşullarına bağlı olarak değişmiştir. Bu noktada bazı katılımcıların eğitimde drama yöntem ve stratejilerini müze ziyaretlerinde bazen temel bir araç olarak kullandıkları, müze ziyaretini drama ile tasarladıkları, öğrencileriyle müzeye ve müzede ki eserlere yönelik etkinlikler yaptıkları görülmüştür.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı katılımcıların öğrencileriyle yaptıkları müze gezilerinde kullandıkları yöntem ve stratejileri belirlemek, müzede dramanın kullanımına yönelik deneyimlerini, görüşlerini tespit etmektir. Katılımcıların müze ziyaretlerinde kullandıkları yöntem ve stratejileri eleştirel düşünme, dijital teknolojiler (müze sanal gezisi, müze hakkında video, Powerpoint sunumu), yaratıcılığa ve hayal gücüne yönelik tasarımlar (resim, afiş, poster, broşür, pano hazırlama, taslak oluşturma) ve müzeye yönelik araştırma görevleri başlıkları altında toplamak mümkündür. Anlatım (öğretmen ya da rehber tarafından), fotoğraf ya da video çekme, not alma, gözlem yapma ve hikaye anlatımı ise öğretmenlerin daha az sıklıkla kullandıkları yöntemler arasındadır. Bazı öğretmenler ise müze gezilerinde herhangi bir yöntem ya da teknik kullanmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların kullandıkları yöntemlerin müze türüne ve müzenin fiziksel yapısına, öğrencilerin hazırbulunuşluklarına, müzede ki koleksiyonlara ve eserlere göre değiştiği görülmüştür.

Öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve tekniklerin müze gezisi öncesinde, sırasında ve sonrasında farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Müze gezisi öncesinde araştırma, sunum, müze ile ilgili ön bilgiler edinme, müzeyi tanıtıcı drama çalışmaları yapma gibi ziyaret edilecek müzeyi tanıtan etkinliklerin kullanıldığı görülmüştür. Katılımcılar bu aşamada öğrencileriyle müzenin sanal turunu ve müzeye yönelik tanıtıcı videoları da kullanmışlardır. Müze ziyareti esnasında daha çok soru-cevap, betimleme, yorumlama, analiz gibi öğrencilerin düşünsel olarak katkıda buldukları sanat eleştirisine yönelik stratejiler kullanılmıştır. Öğrencilerin yaratıcılıklarını, hayal güçlerini, tasarım becerilerini işe koştukları hikaye anlatımı, çizim, drama temelli etkinlikler (yaratıcı drama, doğaçlama, donuk imge, fotoğraf karesi vb.), müzenin temasına ve eserlerine yönelik oyunlar oynama (eser avı, eşleştirme) gibi çalışmalar öne çıkmıştır. Müze ziyareti sonrasında ise, müzede öğrenilenlerin pekiştirildiği, üzerine konuşulduğu ya da müzeye, müzedeki eserlere yönelik ürünler geliştirildiği görülmektedir. Tanıtım afişleri, müze broşürleri ve eserlerin posterleri gibi tasarımlar, hikaye anlatımı, yaratıcı drama, müzede çekilen fotoğraflar ve videolar üzerine konuşma bu aşamada kullanılan etkinlikler olmuştur. Müzelerde ziyaretçileri farklı biçimlerde bilgilendirmek, müze deneyiminin daha kalıcı olmasını sağlamak amacıyla kullanılan yapay zeka uygulamaları, hologram teknolojisi gibi modern bilgi ve iletişim teknolojilerine (Mercin ve Diksoy, 2023) benzer biçimde katılımcılar da müze ziyaretleri öncesinde müze sanal turunu, tanıtıcı videoları, fotoğraf ve video çekimlerini kullanmışlar, müze ziyaretlerini teknolojik araçlarla desteklemişlerdir.

Öğrencileriyle müze ziyareti yapan bir öğretmen, “Müzedeki eserleri, nesnelere nasıl canlandırabiliriz?” sorusundan yola çıkarak drama çalışmasına yön verebilir. Müzedeki nesnelere, kendilerine, yaşadıkları ya da kullandıkları döneme yönelik bazı sembolik bilgileri bizlere örtülü biçimde aktarsa da müze ziyaretçilerinin müzeye, müzedeki eserlere yönelik yaşantıya dayalı etkinlikler gerçekleştirmesi kalıcı, sanatsal ve estetik öğrenme açısından oldukça önemlidir. Bu bakımdan katılımcıların kendilerine bu soruyu sordukları, sorunun yanıtları üzerine düşündükleri ve müzedeki eserlerle ilişkili etkinlikler yaptıkları görülmüştür. Araştırma bulguları katılımcıların müze ziyareti öncesinde, sırasında ya da sonrasında dramayı kullandıklarını göstermektedir. Katılımcılar, drama yöntemini ve sahip olduğu stratejileri daha sıklıkla müze ziyareti esnasında kullanmışlardır. Araştırma, katılımcıların en sık kullandıkları drama stratejilerinin doğaçlama, rol oynama, donuk imge, fotoğraf anı ve dramatisasyon olduğunu göstermektedir. Bazı katılımcılar doğrudan stratejinin ismini kullanmasa da yaptıkları tanım ilgili stratejiyi işaret etmiştir. Katılımcılar öğrencileriyle müzedeki eserlerin heykellerini yaptıklarını (donuk imge, fotoğraf anı, tablo), eserleri konuşturduklarını (doğaçlama, rol oynama), ve eserlerin yaşam öykülerini, hikayelerini canlandırdıklarını (dramatisasyon) dile getirmişlerdir. Katılımcılar iç ses/kafa sesi, dedikodu halkası, rol kartları ve pandomim gibi stratejileri de kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Müze ziyaretlerinde müzede dramanın kullanılmasının en önemli nedenlerinden birinin kalıcı öğrenme olduğu söylenebilir. Katılımcılar müzede drama ile öğrencilerin müzeyi, müzedeki eserleri, geçmişte yaşayan kültürleri ve toplumları daha kalıcı biçimde öğrendiklerini ifade etmişlerdir (Kılıçaslan ve Adıgüzel, 2016; Karaosmanoğlu, 2017; Beştepe, 2017). Kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesinde öğrencilerin drama çalışmalarında duyarlılıklarını ve duygularını, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanarak sanatsal ürünler geliştirmelerinin etkili olduğu söylenebilir (Okvuran, 2012). Katılımcıların müzede dramayı kullanmalarının sebeplerinden

biri de öğrencilerin olayları ve durumları farklı bakış açılarından değerlendirmeyi öğrenmeleri, ve farklı toplumlara yönelik yeni bakış açıları kazanmalarındır (Tutkun ve Acer, 2015; Ulu ve Burgul Adıgüzel, 2019; Karaosmanoğlu; 2021). Sözü edilen sonuçların en önemli nedenlerinden birisi, katılımcıların da sıklıkla altını çizdikleri yaşantıya dayalı, rol oynamayı ve doğaçlamayı temel alan müzede drama çalışmalarındır. Öğrenciler müzede drama çalışmalarında bir başkasının rolüne girerek farklı coğrafyaları ziyaret etme, tarihi dönemleri keşfetme ve tarihi karakterlerle tanışma fırsatı bulmuşlardır. Kalıcı öğrenmenin ve farklı bakış açılarına sahip olmanın yalnızca diğer öğrencileri gözlemlemekle değil aynı zamanda doğaçlama yoluyla, sanatsal, estetik ve düşünsel bir deneyimle gerçekleştiği söylenebilir.

Müzeler ziyaretçilerine bir topluluk olma ya da bir topluluğun parçası olma fırsatı tanır. Anlamalı bir müze ziyareti oluşturmaya dayalı bu topluluk bilinci işbirliğine, grup çalışmasına ve sosyo-kültürel özelliklerin merkezde olduğu katılımcı bir niteliğe dayanır (Gioftsali, 2003; Onur, 2012). Müzede drama, müzede nesnelere görme, işitme yoluyla gözlemlemeye, keşfetmeye çalışan ziyaretçileri katılımcı olmaya ve yaşantıya dayalı bir yöntemle nesnelere yönelik bir öğrenme yolculuğuna davet etmiştir. Bu davet, öğrencilerin drama temelli çalışmaların bir parçası olmalarına, geçmişte unutulmuş tarihsel parçaları bir araya getirmelerine, tarihsel olaylara ve anlatılara yönelik kendi yorumlarını inşa etmelerine katkı sağlamıştır (Wang, 2014). Müzede drama çalışmalarında bir dramatik kurgu içerisinde çeşitli roller alan öğrenciler farklı topluluklara yönelik tarihi, coğrafi, kültürel ve toplumsal kodları keşfetmeye yönelik sanatsal ve estetik bir keşif içine girmişlerdir. Çeşitli dansları, şarkıları, ritüelleri ve konuşmaları içeren performans dayalı bu keşif süreci öğrencilerin somut olmayan kültürel mirası çağdaş dramatik bir yorumlamayla kalıcı bir biçimde öğrenmesine katkıda bulunmuştur.

Katılımcılar drama çalışmalarının müzelerdeki eserleri yorumlamak açısından güçlü bir araç olduğunu ifade etmişlerdir (Adcock ve Ballantyne, 2007; Başbuğ ve Adıgüzel, 2019). Aynı zamanda sanat eleştirisinin aşamalarını içerisinde barındıran drama ile katılımcıların müzede eserleri betimledikleri, eserleri kapsamlı biçimde çözümledikleri, eserlerle ilgili yorumlar yaptıkları görülmüştür. Çalışmada aynı zamanda Okvuran'ın (2012) vurguladığı gibi katılımcılar drama yöntem ve stratejilerini kullanarak müzede eserlerle etkileşimde bulunmuşlar, duygularını ve duygularını, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanarak ürünler ortaya koymuşlardır. Doğaçlama, donuk imge, fotoğraf karesi ya da tablo gibi çeşitli stratejilerle gerçekleştirilen bu düşünsel, sanatsal ve estetik ürünler yalnızca sanat yapıtları değil aynı zamanda toplumsal sorunlar, olaylar ya da durumlar göz önünde bulundurarak ortaya çıkmıştır. Wang'a (2014) göre öğrencilerin etkin bir katılımcı olarak rolün içinde ve dışında müzede tarihi olaylarla, durumlarla ve karakterlerle empati kurmalarına katkı sağlayan drama, araştırma katılımcıları için de etkili bir yöntem olarak benzer bir etki oluşturmuştur. Müzede drama öğrencilere hangi eylemleri gerçekleştirecekleri konusunda kendi kararlarını verme fırsatı vermiştir. Katılımcıların bu dramatik ve kurmaca dünyaya başvurmalarındaki en önemli nedenlerden birinin öğrencileri gerçek yaşamda benzer olaylarla karşılaştıklarında nasıl hareket edecekleri konusunda hazırlamak olduğu söylenebilir.

Katılımcıların eğitimde dramanın pek çok olumlu yanını vurguladığı araştırma, müzelerin doğasına, karakterine, işlevine ve anlamına uygun olan müzede drama yönteminin kullanılması konusunda cesaret verici sonuçlar içermektedir. Bu sonuçların müze gezileri

gerçekleştiren öğretmenlere, öğrencilerine, müzelere ve müze kültürünün gelişimine de pek çok katkısı bulunmaktadır. Müzelerin yaşayan, aktif birer mekan olmasına katkı sağlayan yaşantıya, performansa, doğaçlamaya dayalı müzede drama çalışmalarının Türkiye'deki müzede eğitim konusunda zihinlerde yeni sorulara neden olacağı, düşünsel bir sürece katkı sağlayacağı söylenebilir. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurularak müze ziyaretleri konusunda aynı branştan öğretmenlerin deneyimlerini ortaya koyacak araştırmalar yapılması önerilebilir. Okul Öncesi, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe ya da Fen Bilimleri gibi branş öğretmenlerinin müzede drama çalışmalarına yönelik deneyimleri müze ziyaretlerinde dramanın kullanılması konusunda derinlemesine düşünme fırsatı sunabilir. Araştırma süresince müzede dramanın farklı stratejilerine yönelik bulgular elde edilmiştir. Yeni araştırmaların müzede drama çalışmalarında kullanılan doğaçlama, donuk imge, dramatisasyon, tablo gibi stratejilerden birine odaklanması sözkonusu stratejilere yönelik ders, ünite ve konuların işlenmesi konusunda yeni öneriler getirebilir, deneyimlerin paylaşılmasına zemin hazırlayabilir. Aynı zamanda farklı müze türlerinde süreçsel drama, uzman mantosu, forum tiyatrosu gibi drama alanındaki yaklaşımların müzelerde kullanımı konusunda yeni araştırmalar tasarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adcock, L., & Ballantyne, R. (2007). Drama as a Tool in Interpretation: Practitioner Perceptions of its Strengths & Limitations. *Australian Journal of Environmental Education*, 23, 31-44. <http://www.jstor.org/stable/44656486>
- Akyol, A. A., & Köksal Akyol, A. (2017). Müzelerde ve Arkeolojik Alanlarda Drama Uygulamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi "Müze Özel Sayısı"*, 12(2), 105-126.
- Başbuğ, S., & Adıgüzel, Ö. (2019). Müzede Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarılarına Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 1-32.
- Beştepe, N. E. (2017). Resim iş öğretmeni programında müze eğitimi ve uygulamaları dersinin işlevi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 77-86.
- Chang, E. (2006). Interactive Experiences and Contextual Learning in Museums. *Studies in Art Education*, 47(2), 170-186. <http://www.jstor.org/stable/3497107>
- Çakır İlhan, A. (2012). Yaratıcılık eğitimi bağlamında çocuk müzeleri. İ. San (Ed.), Çocuk müzeleri ve yaratıcı drama (s. 19-42). Ankara: Naturel Yayınları.
- Gartenhaus, Alan R. (2000). Yaratıcı düşünme ve müzeler. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Gioftsalı, K. (2003). Museum Learning as Participation in a Community of Learners: A Sociocultural Perspective. *Museological Review*, 9, 49-58.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). Learning from learning theory in museums. In E. Hooper-Greenhill (Ed.), *The Educational Role of the Museum* (pp. 137-145). London: Routledge.
- Hubard, O. M. (2015). "How Does This Artwork Make You Feel?" A "No-No" Question in Art Museum Education? *The Journal of Aesthetic Education*, 49(2), 82-98. <https://doi.org/10.5406/jaesteduc.49.2.0082>
- Hughes, C., Jackson, A. and Kidd, J. (2007). "The Role of Theater in Museums and Historic Sites: Visitors, Audiences, and Learners." In: Bresler, L. (eds) *International Handbook of*

- Research in Arts Education. Springer International Handbook of Research in Arts Education (pp. 679-699), vol 16. Springer, Dordrecht.
- Karadeniz, C. (2018). Müze, kültür, toplum (Yayına hazırlayan: Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Karaosmanoğlu, G. (2017). Yaratıcı Drama ile Müzede Öğrenme Deneyimi: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Örneği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 43-62.
- Karaosmanoğlu, G. (2021). Müze Deneyimine Yaratıcı Drama ile Farklı Birinin Gözünden Bakmak. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(23), 307-324.
- Kılıçaslan, H., & Adıgüzel, Ö. (2016). Mimarlıkta Müze Bilinci Kazandırmada Yaratıcı Drama: Trabzon Müzeleri. *Fine Arts*, 11(1), 1-11.
- LaVoie, R. (2003). To Engage and Enlighten: Theatre as an interpretive tool in history museums. Unpublished master's thesis, Arizona State University, Tempe, Arizona.
- Leinhardt, G., & Crowley, K. (2002). Objects of learning, objects of talk: Changing minds in museums. In S. Paris (Ed.), *Multiple Perspectives on Children's Object-Centered Learning* (page number). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- McRaney, D. L. (2013). Shaping a City Museum's Future: Developing an Audience-Centered Approach. *The Journal of Museum Education*, 38(1), 50-59.
- Mercin, L. & Diksoy, İ. (2023). The Use of information designs as a communication language in museums in the 100th anniversary of the Republic. *Journal of International Museum Education*, 5(Special Issue), 91-107. <https://doi.org/10.51637/jimusemed.1371927>
- Merriam, S., B. and Grenier, R., S. (2019). *Qualitative Research in Practice: Examples for Discussion and Analysis* (Second edition). Jossey-Bass.
- Okvuran, A. (2012). Müzede Dramanın Bir Öğretim Yöntemi Olarak Türkiye'de Gelişimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37 (166), 170-180.
- Onur, B. (2012). Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş (1. Baskı). Ankara: İmge Yayınevi.
- Pascoe, R. (2019). "The language of drama: Making and communicating meaning." in *More than words can say: A view of literacy through the arts* (pp. 75-92). Edited by Julie Dyson. The National Advocates for Arts Education (NAAE).
- Sivrioğlu, G., & Karaosmanoğlu, G. (2021). Müzelere Yönelik Yaratıcı Drama Projelerinin İncelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 16(2), 207-228.
- Tutkun, C. ve Acer, D. (2015). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Hizmet Öncesi Eğitiminde Müze ve Sanat Galerilerinin Kullanımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 417-438.
- van de Laar, P. Th. (2013). The Contemporary City as Backbone: Museum Rotterdam Meets the Challenge. *The Journal of Museum Education*, 38(1), 39-49. <https://doi.org/10.1080/10598650.2013.11510754>
- Wagner, B. J. (1998). Drama as a Way of Knowing. In J. Saxton & C. Miller (Eds.), *Drama and Theatre in Education –The Research of Practice/The Practice of Research*. Victoria, British Columbia: IDEA Publications.

- Walsh-Piper, K. (1994). Museum Education and the Aesthetic Experience. *Journal of Aesthetic Education*, 28(3), 105–115. <https://doi.org/10.2307/3333404>
- Wang, W. (2014) Using process drama in museum theatre educational projects to reconstruct postcolonial cultural identities in Hong Kong, Singapore and Taiwan, *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 19(1), 39-50, <https://doi.org/10.1080/13569783.2013.872433>
- Ulu, M. ve Burgul Adıgüzel, F. (2019). Müzede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanımına İlişkin Uzman Görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(2), 263-280.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Genişletilmiş 9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.